

Timo Kinnunen
Särkiniementie 16 A 41
70700 Kuopio
Finland

Portsilta ja Port-joki

Portsiltaan liittyviä lauluja ja videoita

Portsilta sijaitsee entisellä Joutsenon ja Imatran välisellä rajalla. Imatra taas syntyi kun Neuvostoliitolle piti luovuttaa alueita ja suurpitäjä Jääski menetettiin. Laihaksi lodutukseksi luotiin Imatra, kun saatiin sentään pitää koski. Myöhemmin Hilja Valtonen kehitti unelman Portsillan kartanosta – vaikka varmaankin tiesi sen oleva ite isä jumalan persreikä. Muistan kuinka Rauhan sairaalan pojat kertoivat lapsuudessani ja nuoruudessani kauhujuttuja ”Portsillan jätkistä”, joiden kanssa he olivat muka tapelleet yhdessä ”Korvenkylän jätkien” kanssa. Erityisesti muistan *Etoleeninhakin* kertomuksen, jonka hän kertoi (räkä nenestä tippuen) juttua jossa hän itse, yhdessä *Höksinpallin* kanssa, olivat lähestyneet ”Portsillan jätkien” alta kulmiensa luimuilevaa joukkoa. Tämä tapahtui mahdollisesti Portsillan tietämissä. Pian nähtäisiin kuka on kuka! *Palli* oli kuitenkin luennut vaivihkaa takavasemmalle, ja *Haki* oli jäänyt yksiksen määkimään uhkauksiaan, ja huutelemaan solvauksiaan märejäväällä äänellään. Kun *Haki* huomasi tukalan tilanteensa, hänelle maittoi maantie, ja tukka hulmuten hän pakeni kohti Rauhaa. Kotiin ja turvaan – isosiskojen höykytettäväksi: *Harri, siun on syötävä tämä mustik-ka-piirak-ka!* Näinhän ne sisaret säksättivät kerran *Hakille* Rauhan uimarannalla. Kun *Haki* sitten heitti piirakan rantahiekkaan, älähtivät sisaret ja uhkasiva kertoa äidille, jolloin *Hakikin* asettui paikalla. *Höksinpallin* myöhempanä kohtalona oli saattaa ikäisensä tyttö raskaaksi, ja niinpä *Palli* joutui naimisiin, ja joutui poistumaan paikkakunnalta, koska oli vienyt tytöltä kunnian – ja nähtävästi myös itseltään. *Jäntinseppo* kertoi että *Palli* oli pannut paljaaltaan, ja koko naimisiinmeno-homma oli johtunut siitä - vaikka en minä ymmärtänyt mistä koko hommassa oli ollut kyse. Varmaankin samasta kun *Vaaramäenjaska* oli hänkin joutunut naimisiin kun *kortsu* halkesi. No niin. Ylläolevassa kuvassa seistä hojottaa nuorempi Portsillan

pojista - kulahtaneen kotitalonsa edessä. Valokuvaa minulla ei rakennuksista (tai pojista) ole, joten olen piirtänyt talon ja ”pojan” ulkomuistista. Tuollainen se ”talo” oli, ja tuollainen oli se ”poika” – muistini mukaan, joka on tunnetusti kuin pärekori.

Mutta mikä ihmeen viritys tällainen Portsilta sitten on? No, se on muuan paikka Lappeenrannan ja Imatran rajalla (sijaitsi ennen Joutsenon ja Imatran rajalla), joka eräiden sattumusten ja legendojen kautta on kasvanut elämää suuremmaksi. Tunnetaan sanonta: ”*Nähdä Portsilta ja kuolla (ellei sitten onnistu pääsemään pakoon)*”. Paikan tarina liittyy mielisairaalaan edeltäneeseen Rauhan kylpylään ja myöhempään Rauhan sairaalaan monin eri tavoin Etupäässä Venäjältä saapunut ökyväki kuljettiin aikanaan Rauhan kylpylään hevosella Mellonkylän ja Portsillan kautta. Paljon myöhemmin Portsillan osana oli unohdus, sillä Rauhan sairaalaan ajettiin komeasti maantietä Saareksiinmäen kautta. Rauhan sairaalaan tämä paikka liittyy sitenkin että Port-joki saa alkunsa mm. Kurensuolta ja Muteikosta, jotka Rauhan sairaala omisti. Näin syntyy eräänlainen kultainen kolmio, joka seisoo terävän kärkensä varassa Vallinkosken tietämällä, jossa Port-joen vähäiset vedet lörähtävät Imatrankoskeen. Nykyisin tätä kokonaisuutta on vaikea hahmottaa, koska Vallinkosken kohdalla vedenpintaa on nostettu, ja vanhan voimalan rauniot ovat jääneet veden alle. Hahmottamista vaikeuttaa sekin, että uusi asutus on levinnyt lähes kaikkialle, ja Port-jokikin on vain pahainen oja, ja virtaa nykyisin osin maan alla. Portsillan *Port* -alkuliite saattaa viitata hyvinkin porttiin, eli koko nimi viittaa (kintaalla) paikkaan, jossa oli silta, ja kenties myös portti. Nykyinen maantie Rauhasta ei vielä tuossa vaiheessa kulkenut suoraan Saareksiinmäen kautta, vaan Mellonkylän kautta - ja olisihan rinne ollut hevosille kenties liian kova paikka, mutta autohan nousee melkein millaista rinnettä tahansa vauhdin hiipumatta. Varmaankin Saareksiinmäkeä olisi kutsuttu *hevonpierettämän* mäeksi.

Muteikosta portsiltaan

Portsillan filmikartano

Vuonna 1948 Suomi Filmi Oy teki elokuvan *Kilroy sen teki*, jossa nuori neito peri Portsillan kartanon. Elokuva sellaisenaan ei ole kovinkaan kummoinen, vaan pikemminkin jähmeä, ja niin perin suomalainen, mutta on mielenkiintoista että käsikirjoituksen tekijä - Imatralla asunut Hilja Valtonen - on kirjoittanut nimenomaan Portsillan kartanosta, vaikka tiesi vallan hyvin, että Portsilta oli paikka, jossa oli vain pari hökkeliä, ja vielä nykyäänkin se on varsinaista takamaata, ja että se on nimenomaan paikka jonka aika on unohtanut. Kuvassa näkyy rakennus, joka esitti filmissä Portsillan kartanoa - ja mikäpä siinä, kai tuota

voisi jo kutsua jonkinsortin kartanoksi. Tätä kuvaa on käytetty myös muissa suomalaisissa elokuvissa, kun on haluttu viitata parempaan väkeen. Minulla ei ole tosin tietoa siitä, missä tuollainen rakennus on mahdollisesti sijainnut, ja Kilroy-filmissäkin se vilahtaa muistaakseni vain kerran. Silti elokuvaa katseltaessa saattaa syntyä illuusio kartanosta, jossa on paljon hienoja huoneita, sun muuta kartanorekvisiittia. Filmintekijät osaavat huijata ihmisiä.

Portsillan jätkät

Itse en tuntenut läheskään kaikkia mahdollisia Portsillan jätkiä, mutta kaksi niistä tunsin, ja he olivat veljeksiä. He ovat tässä yhteiskuvassa, jonka olen piirtänyt mielikuvitustani käyttäen, ja se (mielikuvitus) ei ole kovinkaan hääppöinen, kuten tiedämme. Kuvassa taustalla olevassa taulussa on vanhemman pojan isän kuva, eli aikanaan paikkakunnalla käymäselteään käymässä ollut *Rock-Uolevi*. Kävi noin osapuolleen yhdeksän kuukautta ennen vanhimman pojan syntymää, ja oli sellainen *Soitto-Esa*. Nuoremman pojan isästä minulla ei ole sen tarkempaa tietoa, mutta saattaa olla aarporaaja Asikainen, tai roilonlyöjä Ruuskanen. Saahan sitä kuvitella kaikenlaista. Saahan? Pojat eivät näet olleen lainkaan samasta puusta veistettyjä.

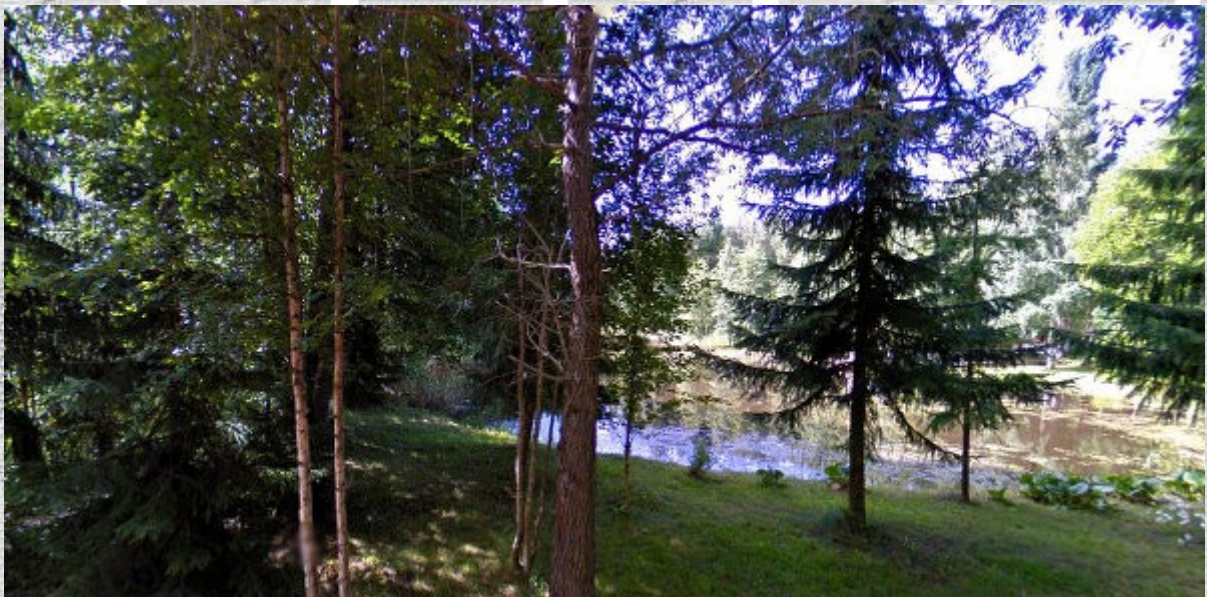
Port-joen kulkua kohti Portsiltaa

Ylläolevassa satelliittikuvassa näkyy Port-joen kulku läpi Korvenkylän peltoaukeiden aina Portsiltaan saakka. Kuten jo mainitsin, omisti Rauhan sairaala kuvassa näkyvän Muteikon alueen, ja muistini mukaan sinne upposi traktori tai pari aina sadekesinä. Tästä syystä sinne ei ole rakennettu vielääkään asuintaloja, paitsi pellon yläpuoliseen rinteeseen, jonne rauhalaiset rakensivat pieniä omakotitalojaan. Kuvan oikeanpuoleisessa yläneljänneksessä näkyy jonkinlainen jätemaan kaatyöalue, johon palaamme hieman myöhemmin. Metsiä ei Korvenkylän aukeilla ole ollut enää vuosikymmeniin, ja mitä niitä on ollut, on parturoitu tarkkaan pois, aitoon korvenkyläläistapaan. Sanotaanhan sananlaskussakin: *anna korvenkyläläiselle metsälö, niin pian siinä on aukio*. Korvenkylä on syntynyt isojaon pyörteissä, jolloin kylän kantatalot saivat kukin omat, ohuen, mutta pitkät siivunsa, ja vähitellen se ”kyläkin” kehkeytyi.

Maastokartan mukaan Port-joki etenee Muteikosta Portsiltaan samassa linjassa kuin edellisessä ilmakuvassa. Karttaan lisäämäni sininen katkoviiva osoittaa Port-joen kulun. Tällaisen kartan löytämisessä oli vaikeaa, sillä ei niitä ole noin vain saatavissa, eli sellaisia karttoja, joihin olisi merkitty kaikenmaailman ojat ja purot. Tässä kartassa oli lisäksi sellainen niksi, että vain tietynlaisella suurennuksella ojat olivat näkyvillä, ja muilla suurennuksilla ne katosivat kokonaan. Keksin oikeanlaisen suurennoksen ihan sattumalta. Minun kouluajanani Portsillassa oli vain muutamia hökkeileitä ”joen” varressa, ja sinne kuljettiin jo silloin Saareksiinmäen kautta.

Tässä kuvassa näkyy pieni lampi Niittyläntien päässä, ja tämä voisi hyvinkin olla Port-joen luontainen lähde. Saattaa tietenkin olla, että se on kaivettu myöhemmin, mutta se lienee epätodennäköistä. Joka tapauksessa jonkinlainen lampi olisi syntynyt tällaiseen painanteeseen ihan luontojaankin. Paikka sijaitsee jonkin matkaa Muteikosta Imatralla päin. Tuollaisessa paikassa asuisin mielelläni itsekkin, sillä olen aina halunnut omistaa oman lammen, mutta en ole sitä koskaan saanut. Lammen rannassa kasvavat vuorenkilvet antaisivat ymmärtää, että lampi saattaa olla (ainakin osaksi) ihmisen maisemanmuokkauksen tulosta.

Port-joen alkupään tietämällä suoritetaan mittavia maansiirtotöitä, kuten tässä Keskuskadun päässä. Mikä lienee ollut miekkosten mielessä? Kasaavatko he kenties jonkinlaista laskettelumäkeä, joka kilpailisi Mellonmäen kanssa? Vai onko kyseessä pelkkä jätemaan kasaupaikka? Tällaisia tavataan pykätä rajalinjojen tietämille. Suomessa on ollut tapana, että navetan tunkioapuoli on maantielle päin. Kun ihmiset kippasivat sontaa luukusta pihalle, he eivät ajatelleet, että ohikulkijat näkivät pelkästään tunkion, eivätkä etupihaa, jonka asukkaat pitivät yleensä siistinä ja katseenkestävänä. Imatralaisten pitäisi käsittää, että kyllä ne lappeenrantalaiset huomaavat nämä jätekasat kaupunkinsa rajalla, ja kostavat tilaisuuden tullen varmasti. Kannattaa muistaa että Imatra perustettiin vuonna 1948 lähinnä kolmen teollisuustaajaman ympärille, ja siihen liitettiin osia mm. Ruokolahdesta. Ei tällä tavoin syntyneellä paikalla voi mitenkään olla jotakin sisäsyntyistä sivistystä, tai pyrkimystä vaalia omaa kulttuurimaisemaansa. Vertailun vuoksi: Savitaipale koottiin samalla tavoin palasista, ja eipä ihme, että sinne pystytettiin viime vaiheissa Savitaipaleen porttia, ja suunniteltiin pilvenpiirtäjää.

Tässä kuvassa Port-joki etenee hyvää vauhtia kohti Portsiltaa, joka jo hämöttää taustalla. Google Street View -kuvausauto on napannut kuvan Luhtalankujan kohdalla. Taustalla hämöttää myös Saareksiinmäki, ja Imatra. Joku saattasi ajatella, että tunnen erityisen hyvin tämän paikan historiaa, mutta kun en tunne. Kaikki perustui siihen hypoteesiin, että Port-joen on alettava jostakin paikasta, ja sen on laskettava jonnekin. Sitten piti vain alkaa kerätä todisteita, ja karttoja ynnä ilmakuvia netistä, ja katsoa niitä miten homma kulkee. Totuus Port-joesta paljastui siis työn edetessä – hyvän hypoteesin ohjaamana. Abduktiolla ei olisi koskaan voinut päätyä hyvään lopputulokseen.

Portsillan lähimaastoa

Vieläkin Portsillan tienoilla on jäljellä pari hökkeliä (entisen Rauhan ja Imatran välisen tien alkupäässä). Kadun nykyinen nimi on Korvenkyläntie. Kuvassa näkyvät punaiset rakennukset ovat muistuttavat niitä taloja, joissa Portsillan jätkät asuivat, mutta on todennäköistä, että ne sijaitsivat kuvasta katsoen jonkinverran oikealle, ja näissä asui kokonaan muuta väkeä. Nyt näissäkään tölleissä ei asu enää kukaan. Mökö on siis viimeinkin tauonnut, ja tappelut lakanneet ennekuin ehtivät alkaakaan. Ei ole enää väkeä voimakasta, eikä kai intoakaan. Koko Suomi rappeutuu tällä hetkellä nopeasti, ja lähes samalla tavoin.

Tässä lienee jonkinlainen korjaamorakennus, jonka pihalla kuljin aikanaan pussailemassa silloisen sussuni kanssa, ja oli kylmä, mutta onneksi silloin ei tiennyt kylmää olevan olemassakaan. Täytyy sanoa, että rakennus on vieäkin ruma ja näkee, että liihen on väenvängällä ympätty lisäsiipi. Autonromuja on piha täynnä, eikä niitä sieltä kukaan korjaa. Siten tulee joskus joku nuorisojoukko paikalle ja polttaa koko

höskän, ja niin on taas aika saanut tapahtuman täytteekseen.

Kurensuolta Port-joelle

Kurensuo sijaitsee Rauhantien ja Valtatie 6:n yhtymäkohdan lähellä Lappeenrannan Korvenkylässä. Näkymä kuutostieltä Kurensuolle ei ole nykyään kovinkaan viehättävä. Maata on täältäkin otettu, ja puut hakattu peltoa kiertäviltä rinteiltä pois, ja senjälkeen niistä on kaluttu hiekka ja sora pois. On kaivettu saostusallas keskelle parasta peltomaata. Alueen nykyisistä omistussuhteista en tiedä, mutta ennen tämä oli Rauhan sairaalan omistamaa aluetta. Ennenvanhaan sairaaloiden perusajatukseksi oli se, että jokaisessa niissä kyettiin tuottamaan oma ruoka ja puutavara. Nyt kuvassa näkyvä peltoalue ei tuota muuta kuin paskaa. Tulevaisuudessa tulemme vielä kuitenkin näkemään kuinka jokainen peltotilkku otetaan käyttöön, kun valtamerten pinta nousee, ja nälänhätä koettelee. Evästä olisi suuri tarve, ja nälkäänäkevät tungeksivat suurin joukoin rintamaille.

Kurensuolla riittää pöhinää. Kuvassa näkyvä risusavottapaikka on kummallisella tavalla putsattu kaikesta kasvillisuudesta. Siellä sitä maattiin aikanaan pajukossa Potilas-Heikin kanssa, ja tämä kertoili silmät sirrillään verenhuruisia siantappotarinoitaan. Jos Heikki olisi ollut terve, olisi hän suunnitellut piirustuspöydällään kuvassa näkyvän Kohovuoren alueen putsaamista hiekasta ja sorasta, mutta Heikki

olikin Rauhan potilas, ja häntä ei siten voi syyttää maiseman raiskaamisesta. Eihän Heikistä kukaan tietäisi, ellen minä hänestä tässä olisi kertomassa.

Tästä alkaa Kurensuon valtaojan kulku kohti Port-jokea ja Vuoksea. Nykyisin Kurensuo lienee paljon aiempaa kuivempi paikka, koska sitä ympäröivät sorakeskittymät on kuorittu pois, ja sieltähän sitä pohjavettä tuli. Kurensuolla oli ennenvanhaan useitakin lähteitä, ja kaivojen pohjat suorastaan kiehuivat, koska vesi nousi sorakerrostumista paineella, ja mukana oli varmastikin erilaisia ponnekaasuja. Näemme, että Kurensuo antaa omansa, ja Vesitien suunnasta laskeva oja taas oman panoksensa, ja näiden tuloksena on Soijoki.

Kurensuon valtaoja sulautuu aika varhaisessa vaiheessa Soijoksi, joka jatkaa loivasti mutkitelleen etenemistään kohti Port-jokea. Täällä ei asutusta ole, joten tieto alueen luonnosta ja faunasta jää arvailujen varaan. Kai joku näistäkin asioista tietää tarkemmin. Jotakin pitää ihan pakosti säilyttää jälkipolville.

Tässä eräs tavoittamani näkymä Soijoelle, koska löysin tien jota pitkin Goolge Street View -kuvausauto oli päässyt Soijoen lähituntumaan. Näemme, että joki on jo paljon vuolaampi, ja voidaan jo puhua kunnon purosta. Jos minulla olisi rahaa, ostaisin täältä parin hehtaarin palstan molemmin puolin jokea, ja kaivattaisiin lammen. Todellisuudessa en kuitenkaan tekisi niin, sillä vastahan olemme nähneet mitä on tapahtunut Kurensuolle. Pian lampi olis täynnä jotakin vitun lietelantaa. Tarkoitin tietenkin sitä, että olisin ollut kiinnostunut hankkimaan täältä palstan nuoruudessani, jolloin kaikki oli vielä puhdasta.

Näin Soijoki yhtyy Port-jokeen. Soijoen olen merkannut punaisella katkoviivalla, ja Port-joen taas sinisellä katkoviivalla. Tässä kohtaa on runsaasti omakotitaloja, jotka pitäisi tietenkin purkaa, ja ajaa ihmiset pois, jos fiksua oltaisiin. Suomessa pitäisi suojella kaikki ne alueet, jotka osallistuvat pohjaveden tuottamiseen, sillä suomessa riittää kuivia kankaita ihmisten asumista varten.

Hallikkaanjoen maisemat ovat kauniita, vaikka eihän tätä voi tietää maastokartan perusteella. Muistini mukaan juuri tämä seutu oli ennen erityisen rehevää, ja jotensakin muutoinkin miellyttävää. Kartassa näkyy Hallikkaanjoen liittyminen Vuokseen Vorttoninlahden kohdalla.

Kuvassa näkyvän Jääskinsillan kohdalla ongin aikanaan kiiskiä, ja kuuntelin voimajohtojen ulinaa. Tuntui ettei joessa muita kaloja ollutkaan, ja siksi kiiskiä oli erityisen runsaasti. Muutama rivakka hauki olisi pian tasannut suhteet normaaleiksi. Hallikkaanjoen rantamilla ei ole kesämökkejä koska voimayhtiö omistaa sen rantamaat, ja ei takuulla myy niitä yksityisille.

Tuokin puutarha on tuttu. Istutimme kerran kuvan oikeassa laidassa näkyvälle rinteelle sipuleita, jotta paikkakunnalle muuttavat puutarhurit olisivat päässeet helpommin elämisen alkuun. Se oli kaikki turhaa, sillä eivät ne juurikaan kiitollisuuttaan osoittaneet. Pariskunta oli kertonut pojilleen, että meikäläinen olisi ollut heidän serkkunsa. Kun totuus valkeni nuoremmalle pojista, tämä sanoi: *et sää, saatana, ole mikään serkku!* Kyllähän minä olin tuon tiennyt koko ajan, mutta en ollut hennonnut pojille tätä kertoa. Lieneekö johtunut juurin tästä, mutta pojat eivät olleet koskaan myöhemminkään missään tekemisissä ainakaan meikäläisen kanssa, kun en sitten ollutkaan serkku.

Vallinkoskentien toisella puolella on Vuoksi ja toisella puolen Hallikkaanjoki. *Olemme saapuneet piämiäärään*, niinkuin *TomTom* -ajo-opastuslaite osaa asian ilmaista. Kaikki kuvasasa näkyvä vesi on säädelyä, ja joskus Hallikkaanjoen pinta on tosi ylhäällä, ja samana päivänä se saattaa laskea metrin pari. Tästäkö johtuu sekin, että joen vesi on melkein aina savista ja lähinnä ruskeaa.